

Kirkens Ungdomsprosjekt i Kristiansand jobber med å tine isen rundt "de unge ensomme": Tenåringene i risikosonen. Dem det blinker rødt for, ikke minst av mangel på stabil voksenkontakt.

Av Asle Finnseth (tekst og foto)
Steg, Kristiansand

Isbryter for de unge, ensomme

Det høres ut som et mirakel av et kirkelig ungdomstiltak:

- Unge utskudd og bekymringsbarn – et hundretall i alt – kvier seg for å slutte der.
- Gutteroms-satanister henger av seg opp-ned-korset før de stiger på.
- Voksne frivillige stiller opp, på bred front. Fra Misjonssambandet til Studentforbundet.
- Kommunen har gitt det fast plass på budsjettet.

Primus motor Jens Kristian Karstensen – de fleste kjenner ham bare som Kikkan – rister selv ydmykt på hodet når han ser seg tilbake, til det som siden 1991 har vært Kirkens Ungdomsprosjekt i Kristiansand. Vi sitter sofamykt på «loftet», prosjektets sosiale base i en bygård bak Domkirken, og blar oss bakover – til star-

ten med en del ublide fakta om oppveksten for mange unge i sommeridyllens hovedstad. En kartlegging i 1990 konkluderte med at det i Kristiansand by, med sine 65 000 innbyggere, var 1300 såkalte bekymringsbarn. Det vil si barn og unge opp til 18 år som skole, helsestell eller barnevern hadde uttrykt bekymring for, eksempelvis på grunn av omsorgssvikt.

«Det er et *must* at prosjektlederen er fortrolig med egne nederlag og begrensninger»

ÉN I HVER SKOLEKLASSE

– Det dreide seg om barn av rusmisbrukere, barn utsatt for overgrep, barn som tidlig havnet i barnevernets mapper, barn det blinket rødt for på grunn av nasking og

SELV I KRISE

Utfordringen kom i en kriseperiode.

– Det var ikke lenge etter at jeg var blitt skilt, minnes Kikkan. – Jeg hadde måttet rydde i smertefulle ting i mitt eget livs kjeller, i mitt gudsforhold. Så mye var gått i stykker, som for den bortkomne sønnen. I det hele tatt: jeg gikk ydmyk til oppgaven. Det er da også et *must* for prosjektet at den som skal lede det er fortrolig med egne nederlag og begrensninger. Min egen krise ga meg en sterk konfrontasjon med dette: uten Gud er jeg bort-

«I min egen krise skjønte jeg: uten Gud er jeg selv bortkommen og ensom.»

kommen, ensom. Med forundring merket jeg at Han tok imot meg, tross alt som hadde gått i stykker. Når jeg er en kristen er det fordi jeg ikke kan leve uten dette fellesskapet med Gud.

De mest utslåtte føler at de *strette* bringer dem til taushet, sier Kikkan.

– Det at en del vet om mine sår – uten at jeg ellers er en som går rundt med lua i handa – har vært det som gjorde at de våget å åpne seg, og famlende erkjenne: «Jeg trenger hjelp...».

– I det hele tatt, sier Kikkan, – har de åtte årene siden prosjektstarten vært en lang erfaring av en Gud som leder, og dét ofte forbausende langt ned i de praktiske detaljene. Vår oppgave er å holde fast på forventningen til Ham – «i stillhet og tillit skal deres styrke være», står det i Bibelen, og det er sant.

HINDRE UTGLIDNING

I dag leder Kikkan en stab på tre ansatte i hel- eller deltidstilling, som sammen med praksisstudenter og rundt 30 frivillige voksne medarbeidere nedlegger tilsammen 12 årsverk i KUP. Prosjektet finansieres i hovedsak med en fast bevilgning over kommunens budsjett, supplert av kirkelige og statlige bidrag. Det inkluderer lekselesningstilbud, jobbutførelse, øvelseskjøring, hjelp til familiekontakt, «Åpent loft» – og, selve krumtappen i arbeidet: de seks støttegruppene.

Et enkelt konsept: grupper med åtte til tolv ungdommer i alderen 12 til 18, ledet av tre til fem voksne frivillige. De møtes på en fast kveld i uka, året igjennom, og

«Du er en dritt! Du skulle aldri vært mer enn en flekk på lakenet!»

blir en base for tilhørighet, vennskap, aktiviteter og voksenkontakt. På helgeturer og den ukelange sommerturen blir samværet et nesten døgnåpent maraton, der relasjoner fordypes, i gleder og strabaser. Målet er å forankre de unge i gode kontakter, å forebygge utglidning til rus, vold og kriminalitet.

OVERLATT TIL SEG SELV

Og det virker. Fordi, mener Kikkan, støttegruppene tar tak i fortvilelsen som skinger bakom det hele, bak dop-

– Stabil voksenkontakt. Jevn oppmerksomhet. Det forbauser meg hvor lite som skal til før de unge på skråplanet finner fotfeste, sier leder for kirkens ungdomsprosjekt i Kristiansand, Jens Kristian Karstensen.

FOTO: ASLE FINNSEN

vold, sier Kikkan.

Han smaker på tallet: – 1 300. Det betød at det i hver eneste skoleklasse i byen var én eller to av dem. Kartleggingen ble en vekker, også for kirkelig ansatte og folk i det lokale KFUM/K som lenge hadde ønsket å gjøre mer for «de unge som ikke passet inn i ungdomsarbeidet.»

Karstensen ble hyret som prosjektleder, med start i januar 1991. Sosionomen, utdannet på Sosialhøgskolen ved Diakonhjemmet i 1981-84, hadde da bak seg en rekke andre jobber og engasjementer, blant annet i forbindelse med hjertebroen til London.

– Jeg insisterte raskt på at fokus måtte ligge på forebyggende arbeid for utsatte grupper – for at vi som kirke skulle få gjort noe som monnet. Ingen ellers drev med noe slikt. Og hadde vi, for eksempel, tatt for oss to av de unge som allerede satt hardt i det med rus og kriminalitet ville prosjektet brukket nakken på to år...

FOTO: KUP

Sommerturer og felles strabaser sveiser de unge og de voksne i støttegruppene sammen.

- misbruket, den tøffe munnbruken, den utfordrende klesdrakten og satanist-symbolene.
- *Ensomhet*, en grunnleggende opplevelse av ikke å høre til. Det meste handler om dét. Om det å ikke være ventet, ikke bli sett, om foreldre som rett og slett driter i sine egne barn. En av ungdommene som senere ble med i en støttegruppe stakk av hjemmefra tidlig i tenårene – til Danmark på heisatur – og var søkk borte i en måned.

«Bekymringsbarnas problemer bunner oftest i ensomhet, i ikke å være ventet, ikke å være sett».

«Vel,» sa faren da tenåringen omsider var tilbake og kom inn døra, «er du tilbake?». Ingen etterlysning, ingen velkomst. Bare den kjølige konstateringen.

Andre unge får avvisningen slengt etter seg, fra en far eller mor, med ord som etser seg inn i selvbildet.

– «Du er en dritt, du skulle aldri vært til!» «Du ble til på en fest; du skulle aldri vært mer enn en flekk på lake-net!» Er det rart man får problemer med identiteten?

«JEG ER IKKE EN SAK!»

Det offentlige systemet har i liten grad innsett at det er relasjoner og langsiktig voksenkontakt bekymringsbarna trenger, mener Kikkan. Kuratorer og saksbehandlere kommer og går. De stabile relasjonene er et særstykke.

– En 15-åring, som nektet å møte opp til det kommunale behandlingstiltaket, sa det slik: «Hos han der er jeg bare en sak. Men jeg er ikke en sak. Jeg er et menneske.» De er ikke ute etter saksbehandlere, det de jakter på er et voksent medmenneske.

Han ser det også som et stort tankekors at inngangsbilletter til behandlingsapparatet er et *problem*.

– Har du et problem, rus eller hva det måtte være, blir du tatt hånd om, du får en masse oppmerksomhet, du får trygghet, om det så er for en kort stund. Så bærer det gjerne ut igjen, til ensomheten. Da er det jo nærliggende å tenke; jeg får skaffe meg flere problemer, så jeg kommer inn igjen! En del av svingdørsproblematikken dreier seg om nettopp dét, sier Kikkan.

Han mener det er mange gode, faglige grunner til å vurdere om ikke ensomhet burde få status som en diagnose.

Dem det går skeis med, sier Kikkan, strever gjerne med tre nøkkelfaktorer: *Tilhørighet. Identitet. Mestring.*

– Tilhørigheten, ja. Mange har blitt flyttet på en masse ganger; en kar hadde flyttet 20 ganger i sitt unge liv. De har ikke rukket å slå rot noe sted. Identiteten var vi innom; når du skal danne din sosiale identitet er du

avhengig av å speile deg i andre. De speilene mange av disse unge er omgitt av, er skitne. Rollemodelle- ne – de voksne – gjør alt annet enn det de skal gjøre. Og når speilbildet forteller deg at du er en dritt, gjør det noe med deg, på dypet.

– *Og mestringen?*

– Mange har en stadig opplevelse av å ikke fikse det som forventes av dem. Det med karakterene på skolen er ikke det mest brutale; for en guttunge kan nederlagene i friminuttene være vel så ille: å stadig vekke være den siste som blir valgt med på fotballaget i skolegården: «...vi får vel ta ham, da.» Vi får subkulturer der de utstøtte tyr til vold, til tagging, til innbrudd, nesten samme hva, bare det er *noe* de er gode til: Vi er ihvertfall noen å være redde for!

I støttegruppene har man greid å skape små flater av trygghet, og litt ballast: små erfaringer av å være sett, av å høre til, av å duge til noe.

– Det har undret meg at det er såpass lite, egentlig, som skal til: Å møtes en fast kveld i uken. Noen turer. En ukentlig telefon fra en voksenleder til hvert gruppe-medlem, for å høre hvordan de har det, og «om de kommer på gruppa i kveld.» Det handler om litt oppmerksomhet på bursdagen – en CD-singel, gjerne. Om en voksen som registrerer, og har en kjærlig ertende kommentar til, den nye, vanvittige frisuren...Jeg vet at tanken på støttegruppa, i ett tilfelle, var lysglimtet som fikk en tenåring til å avbryte et langt fremskredet selvmordsforsøk.

BREDT, KIRKELIG EIERSKAP

KUP har sin administrative base nær Domkirken menighet i Kristiansand. Men hele byens kirkeliv har et eierforhold til prosjektet.

– Vi har et nært og godt forhold til alle menighetene i byen, også de frikirkelige. Voksenledere stiller opp, fra hele fjøla av teologiske utgangspunkter, fra Misjons-sambandet til Kristne Senter-bevegelsen og Studentforbundet. Statskirkemenighetene i området bevilger en krone pr. år til prosjektet for hver innbygger i sognet. Det har i det hele tatt vokst frem en langt sterkere bevissthet om betydningen av diakonien i menighetene det siste tiåret. Også ellers er samarbeidsflaten bred, med eksempelvis KFUM Sjøkorps, MC-klubben Holy Riders, politi, skole, barnevern, uteseksjon og mange flere.

– *Er det noen som stiller spørsmålsteget ved at dere ikke driver med forkynnelse for ungdommene?*

– Nei, og det har faktisk forundret meg litt. Til nå har jeg opplevd at Guds oppskrift er denne: «Dere skal bare vise dem kjærlighet.» Kanskje tiden er moden for mer forkynnelse nå?

Kikkan tar seg i det.

– For all del: Vi har hele veien vært klinkende klare ved opptakssamtalene på at vi er kristne. Vi sier: «Du kan banne oss opp i trynet, men skal være helt trygg på hvor du har oss.» Mange har blitt kristne hos oss, det vet jeg, og vi merker mye spirende tro.

– Og når de har det tøft, ber de så det ryker etter...

– *Det er mange, gode grunner til å vurdere om ikke ensomhet burde få status som en egen diagnose, sier «Kikkan» Karstensen.*

«Når de har det tøft, ber de så det ryker etter...»